

אלגברה לינארית 2 | לכסון, שילוש וצורת ז'ורדן

מאת יונתן סמידוברסקי

תזכורת

הגדרות

- בעבור מטריצות ריבועיות, תהי $A \in \mathbb{F}^{n \times n}$
- $\lambda \in \mathbb{F}$ ייקרא **ערך עצמי** של A אם קיים $v \in \mathbb{F}^n$ כן $0 \neq v$ ש $Av = \lambda v$
- $0 \neq v \in \mathbb{F}^n$ ייקרא **ווקטור עצמי** אם קיים $\lambda \in \mathbb{F}$ כן $Av = \lambda v$
- נסמן את אוסף הערכים העצמיים של A כך: $\sigma(A)$
- בעבור אופרטורים לינאריים, תהי $T: V \rightarrow V$
- $\lambda \in \mathbb{F}$ ייקרא **ערך עצמי** של T אם קיים $v \in \mathbb{F}^n$ כן $0 \neq v$ ש $Tv = \lambda v$
- $0 \neq v \in \mathbb{F}^n$ ייקרא **ווקטור עצמי** אם קיים $\lambda \in \mathbb{F}$ כן $Tv = \lambda v$
- נסמן את אוסף הערכים העצמיים של T כך: $\sigma(T)$
- **כללים לחישוב ערכים ווקטורים עצמיים:**
- יהי $T: V \rightarrow V$ אופרטור לינארי, ו- B בסיס ל- V
- נסמן $A = [T]_B$, אזי $\lambda \in \sigma(A) \iff \lambda \in \sigma(T)$
- נסמן פולינום אופייני $p_A(x) = \det(xI - A)$, שורשיו הם הערכים העצמיים של A
- **המרחב העצמי** של הערך העצמי λ הוא $V_\lambda := N(A - \lambda I)$ והוא מהווה את מרחב הווקטורים העצמיים המתאימים לערך העצמי λ .
- **ריבוי אלגברי** k_λ הוא החזקה של $(x - \lambda)$ בפולינום האופייני
- **ריבוי גיאומטרי** m_λ הוא המימד של המרחב העצמי המתאים $\dim(N(A - \lambda I))$
- **פולינום מינימלי** הפולינום המתוקן מדרגה מינימלית שמאפס את A (כל גורם אי פריק של הפולינום האופייני מופיע בו)
- T תיקרא **נורמלית** אם $TT^* = T^*T$
- A ייקרא **נורמלי** אם $AA^* = A^*A$
- בסיס הוא **אורתונורמלי** אם כל שני איברים בו מאונכים, ואורכם (הנורמה) היא 1 (לפי המכפלה הפנימית)
- מטריצה היא **אוניטרית** אם $AA^* = A^*A = I$

לכסון

לכסון מטריצות ריבועיות ואופרטורים לינאריים

הגדרה-

A תיקרא ניתנת ללכסון אם קיימת D אלכסונית דומה לה, כלומר קיימת P הפיכה כך ש $P^{-1}AP = D$
 $T: V \rightarrow V$ תקרא ניתנת ללכסון אם קיים בסיס B של V שעבורו $[T]_B = D$ אלכסונית $([T]_B = [I]_C^B [T]_C [I]_B^C)$

קריטריונים ללכסון

- $A \in \mathbb{F}^{n \times n}$ לכסינה $\iff$ קיים ל $\mathbb{F}^n$ בסיס המורכב מוקטורים עצמיים של A
- $T: V \rightarrow V$ לכסינה $\iff$ קיים ל V בסיס המורכב מוקטורים עצמיים של A
- נניח ש $p_{A/T}(x)$ מתפרק לגורמים לינאריים, אזי A/T ניתנת ללכסון $\iff$ לכל $\lambda \in \sigma(A/T)$ מתקיים שהריבוי האלגברי והגיאומטרי שווים.
- A/T ניתנת ללכסון $\iff$ הפולינום המינימלי מתפרק לגורמים לינאריים שונים
- אם למטריצה או העתקה יש n ערכים עצמיים שונים- היא ניתנת ללכסון
- אופרטור הוא לכסין $\iff$ ניתן לפרק את V לסכום ישר של תתי המרחבים העצמיים $V = V_{\lambda_1} \oplus \dots \oplus V_{\lambda_m}$

אלגוריתם ללכסון

האלגוריתם למציאת P המלכסנת ו D האלכסונית

* אם מדובר באופרטור, ניקח בסיס (עדיף הסטנדרטי) ונסמן $A = [T]_E$

(1 מוצאים ערכים עצמיים של המטריצה A (הפולינום האופייני)

(2 מוצאים בסיסים למרחבים העצמיים $B_{V_{\lambda_1}}, \dots, B_{V_{\lambda_m}}$

(שימו לב שבשלב זה אם יצאו ריבויים גיאומטריים שונים מהאלגבריים היא לא ניתנת ללכסון)

(3

* אם מדובר במטריצה, מגדירים את עמודות P להיות הוקטורים העצמיים

* אם מדובר באופרטור, מאחדים את הבסיסים $B := B_{V_{\lambda_1}} \cup \dots \cup B_{V_{\lambda_m}}$

וזוהו הבסיס או המטריצה המלכסנת

(4 בעמודה i של D יופיע הערך העצמי המתאים לוקטור העצמי בעמודה i הוא בבסיס הסדור B

דוגמה

$$A = \begin{pmatrix} -1 & 0 & 0 \\ 7 & 3 & 2 \\ 11 & 2 & 3 \end{pmatrix} \text{ כאשר } Tv = Av, T: \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$$

(1

לצורך נוחות, ניקח בסיס סטנדרטי $E = \{e_1, e_2, e_3\}$ ואז $[T]_E = A$

$$p_A(x) = \det \begin{pmatrix} x+1 & 0 & 0 \\ -7 & x-3 & -2 \\ -11 & -2 & x-3 \end{pmatrix} = (x+1) \cdot \det \begin{pmatrix} x-3 & -2 \\ -2 & x-3 \end{pmatrix} = (x+1)(x-1)(x-5)$$

$$V_{-1} = N(A + I) = N \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 7 & 4 & 2 \\ 11 & 2 & 4 \end{pmatrix} = \text{span} \left\{ \begin{pmatrix} -2 \\ 1 \\ 5 \end{pmatrix} \right\}$$

$$V_1 = N(A - I) = N \begin{pmatrix} -2 & 0 & 0 \\ 7 & 2 & 2 \\ 11 & 2 & 2 \end{pmatrix} = \text{span} \left\{ \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ -1 \end{pmatrix} \right\}$$

$$V_5 = N(A - 5I) = N \begin{pmatrix} -6 & 0 & 0 \\ 7 & -2 & 2 \\ 11 & 2 & -2 \end{pmatrix} = \text{span} \left\{ \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 1 \end{pmatrix} \right\}$$

$$(P = [I]_B^E = \begin{pmatrix} -2 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 1 \\ 5 & -1 & 1 \end{pmatrix} \text{ בעצם } , [T]_B = [I]_E^B [T]_E [I]_B^E \text{ נשים לב שבהגדרה } B = \left\{ \begin{pmatrix} -2 \\ 1 \\ 5 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ -1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 1 \end{pmatrix} \right\} \text{ (3)}$$

$$D = [T]_B = \begin{pmatrix} -1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 5 \end{pmatrix} \text{ (4)}$$

מוטיבציה ללכסון

מוטיבציה ללכסון

העלאת מטריצה בחזקה גבוהה היא פעולה יחסית קשה ומסורבלת ודורשת המון חישובים,

$$P^{-1}AP = D = \begin{pmatrix} \lambda_1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \cdot & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \cdot & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \cdot & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \lambda_k \end{pmatrix} \text{ ש } P \text{ הפיכה כך ש}$$

אזי בעצם $A = PDP^{-1}$

ואם נעלה את שני הצדדים בחזקת n , נקבל

$$A^n = (PDP^{-1}) \cdot \dots \cdot (PDP^{-1}) = PD^nP^{-1} = P \begin{pmatrix} \lambda_1^n & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \cdot & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \cdot & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \cdot & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \lambda_k^n \end{pmatrix} P^{-1}$$

דוגמה - סדרת פיבונאצ'י

$$1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, \dots \text{ כלומר: } a_n := \begin{cases} 1 & n = 1 \\ 1 & n = 2 \\ a_{n-1} + a_{n-2} & \text{else} \end{cases} \text{ סדרת פיבונאצ'י מוגדרת כך}$$

ניעזר בלכסון מטריצות כדי למצוא את האיבר במקום a_n במפורש נשים לב

$$\begin{pmatrix} a_{n+2} \\ a_{n+1} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} a_{n+1} + a_n \\ a_{n+1} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} a_{n+1} \\ a_n \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}^2 \begin{pmatrix} a_n \\ a_{n-1} \end{pmatrix} = \dots = \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}^n \begin{pmatrix} a_2 \\ a_1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}^n \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix}$$

נחשב את $\begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}^n$, מלכסון מתקבל

$$\begin{pmatrix} \frac{-1}{\sqrt{5}} & \frac{1+\sqrt{5}}{2\sqrt{5}} \\ \frac{1}{\sqrt{5}} & \frac{\sqrt{5}-1}{2\sqrt{5}} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \frac{1-\sqrt{5}}{2} & \frac{1+\sqrt{5}}{2} \\ 1 & 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \frac{-1+\sqrt{5}}{2} & 0 \\ 0 & \frac{1+\sqrt{5}}{2} \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}^n = \begin{pmatrix} \frac{1-\sqrt{5}}{2} & \frac{1+\sqrt{5}}{2} \\ 1 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} (\frac{-1+\sqrt{5}}{2})^n & 0 \\ 0 & (\frac{1+\sqrt{5}}{2})^n \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \frac{-1}{\sqrt{5}} & \frac{1+\sqrt{5}}{2\sqrt{5}} \\ \frac{1}{\sqrt{5}} & \frac{\sqrt{5}-1}{2\sqrt{5}} \end{pmatrix}$$

$$\begin{pmatrix} a_{n+2} \\ a_{n+1} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \frac{1-\sqrt{5}}{2} & \frac{1+\sqrt{5}}{2} \\ 1 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \left(\frac{-1+\sqrt{5}}{2}\right)^n & 0 \\ 0 & \left(\frac{1+\sqrt{5}}{2}\right)^n \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \frac{-1}{\sqrt{5}} & \frac{1+\sqrt{5}}{2\sqrt{5}} \\ \frac{1}{\sqrt{5}} & \frac{\sqrt{5}-1}{2\sqrt{5}} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix}$$

לכסון אוניטרי/אורתוגנלי

הגדרה

- יהי $T : V \rightarrow V$ אופרטור על ממ"פ, נאמר ש T ניתן ללכסון אוניטרי אם קיים בסיס אורתונורמלי B עבור V כך ש $[T]_B$ אלכסונית
- תהי $A \in \mathbb{F}^{n \times n}$ מטריצה ריבועית, נאמר A ניתנת ללכסון אוניטרי אם קיימת P אוניטרית כך ש $P^{-1}AP$ אלכסונית

הערות

- * אורתוגנלית היא אוניטרית מעל R
- * מטריצה היא אוניטרית אם ורק אם עמודותיה מהוות בסיס אורתונורמלי, זה מסביר את הקשר בין מטריצות ואופרטורים לינאריים בעזרת המטריצה המייצגת.

משפט הלכסון האוניטרי

- יהי T אופרטור לינארי על ממ"פ אז
- T לכסין אוניטרי $\iff p_T(x)$ מל"ל T נורמלית
- תהי A מטריצה ריבועית על ממ"פ אז
- A לכסינה אוניטרית $\iff p_A(x)$ מל"ל A נורמלית

האלגוריתם

- (1) מלכסנים רגיל
- (2) מפעילים גראם שמידט על הבסיס או על עמודות P לקבלת בסיס אורתונורמלי או מטריצה אוניטרית

הקשר בין אופרטורים ומטריצות לכסינות אוניטרית
 לכל אופרטור לינארי, אפשר לקחת מטריצה מייצגת שלו, ללכסן.
 מקבלים P מלכסנת, עושים גראם שמידט על עמודותיה ואז עמודותיה מהווים את הבסיס.

דוגמה

נישאר עם הדוגמה ממקודם, D תישאר זהה לחלוטין!

הבסיס שלנו הוא $B = \left\{ \begin{pmatrix} -2 \\ 1 \\ 5 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ -1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ 1 \end{pmatrix} \right\}$ מתחילים עם גראם שמידט

$$w_1 = b_1 = \begin{pmatrix} -2 \\ 1 \\ 5 \end{pmatrix}$$

$$w_2 = b_2 - \frac{\langle b_2, w_1 \rangle}{\|w_1\|^2} w_1 = \begin{pmatrix} -4/15 \\ 17/15 \\ -1/3 \end{pmatrix}$$

$$w_3 = b_3 - \frac{\langle b_3, w_1 \rangle}{\|w_1\|^2} w_1 - \frac{\langle b_3, w_2 \rangle}{\|w_2\|^2} w_2 = \begin{pmatrix} 6/11 \\ 2/11 \\ 2/11 \end{pmatrix}$$

$$w'_1 = \begin{pmatrix} -2/\sqrt{30} \\ 1/\sqrt{30} \\ 5/\sqrt{30} \end{pmatrix}, w'_2 = \begin{pmatrix} \frac{-2\sqrt{330}}{165} \\ \frac{17\sqrt{330}}{330} \\ \frac{-\sqrt{330}}{66} \end{pmatrix}, w'_3 = \begin{pmatrix} \frac{3\sqrt{11}}{11} \\ \frac{\sqrt{11}}{11} \\ \frac{\sqrt{11}}{11} \end{pmatrix} \text{ מנרמלים לקבלת}$$

$$(כעת, אם היינו עובדים עם מטריצות אז $P = \begin{pmatrix} | & | & | \\ w'_1 & w'_2 & w'_3 \\ | & | & | \end{pmatrix}$ היא אוניטרית)$$

שילוש

שילוש מטריצות ריבועיות ואופרטורים לינאריים

הגדרה-

A תיקרא ניתנת לשילוש אם קיימת D משולשית דומה לה, כלומר קיימת P הפיכה כך ש $P^{-1}AP = D$
 $T : V \rightarrow V$ תקרא ניתנת לשילוש אם קיים B בסיס V שעבורו $[T]_B = D$ משולשית $([T]_B = [I]_C^B [T]_C [I]_B^C)$

קריטריון לשילוש

- $A \in \mathbb{F}^{n \times n}$ ניתנת לשילוש $\iff p_A(x) \iff$ מתפרק לגורמים לינאריים
- $T : V \rightarrow V$ ניתנת לשילוש $\iff p_T(x) \iff$ מתפרק לגורמים לינאריים
מסקנה חשובה- מעל $\mathbb{C}$ כל מטריצה ניתנת לשילוש

אלגוריתם לשילוש

האלגוריתם למציאת P המשלשת D המשולשית

* אם מדובר באופרטור, ניקח בסיס (עדיף הסטנדרטי) ונסמן $A = [T]_E$, נעבוד איתו ובסוף נעשה התאמות.

(1) מוצאים ערכים עצמיים של המטריצה A (הפולינום האופייני, אם לא מל"ל- לא ניתנת לשילוש)

(2) מוצאים בסיסים למרחבים העצמיים $B_{V_{\lambda_1}}, \dots, B_{V_{\lambda_m}}$

(3) כעת לוקחים בסיס $B = \{v_1, \dots, v_k\}$ המורכב מ"ע ומשלימים לבסיס $B = \{v_1, \dots, v_k, u_{k+1}, \dots, u_n\}$

* נכתוב את P כך שעמודותיה יהיו וקטורי הבסיס

$$P^{-1}AP = \begin{pmatrix} \lambda_1 & * & * & * & * & \dots \\ 0 & . & * & * & * & \dots \\ 0 & 0 & . & * & * & \dots \\ 0 & 0 & 0 & . & * & \dots \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \lambda_k & \dots \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & C \end{pmatrix} \quad \text{כעת מתקיים כי}$$

כך ש C הינה מטריצה, ואם נשלש אותה (רקורסיבית) נקבל סך הכל מטריצה משולשית,

$$\begin{pmatrix} I_k & 0 \\ 0 & Q \end{pmatrix} = Q' = I_k \oplus Q \quad \text{ואז } C \text{ את } Q \text{ המשלשת את } C$$

(5) נקבל ש

$$(Q'^{-1}P^{-1})A(PQ')$$

הינה משולשית, ואם מדובר באופרטור לוקחים את עמודות PQ להיות הבסיס.

דוגמה (מתוך תרגול עם אריאל ויצמן)

(1) נסתכל על המטריצה

$$A = \begin{pmatrix} -1 & -3 & -4 & -5 \\ 1 & 1 & -1 & -3 \\ 2 & 5 & 9 & 12 \\ -1 & -2 & -3 & -3 \end{pmatrix}$$

$$p_A(x) = (x-1)^2(x-2)^2$$

(2)

$$V_1 = N \begin{pmatrix} -2 & -3 & -4 & -5 \\ 1 & 0 & -1 & -3 \\ 2 & 5 & 8 & 12 \\ -1 & -2 & -3 & -4 \end{pmatrix} = \dots = \text{span} \left\{ \begin{pmatrix} 1 \\ -2 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix} \right\}$$

$$V_2 = N \begin{pmatrix} -3 & -3 & -4 & -5 \\ 1 & -1 & -1 & -3 \\ 2 & 5 & 7 & 12 \\ -1 & -2 & -3 & -5 \end{pmatrix} = \dots = \text{span} \left\{ \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ -2 \\ 1 \end{pmatrix} \right\}$$

$$B = \left\{ \begin{pmatrix} 1 \\ -2 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ -2 \\ 1 \end{pmatrix}, e_3, e_4 \right\} \text{ משלימים לבסיס (3)}$$

(4) נסמן

$$P = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ -2 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & -2 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

מחשבים את ההופכית ומקבלים

$$P^{-1}AP = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0.5 & 1.5 \\ 0 & 2 & -4.5 & -6.5 \\ 0 & 0 & -0.5 & -2.5 \\ 0 & 0 & 1.5 & 3.5 \end{pmatrix}$$

$$C = \begin{pmatrix} -0.5 & -2.5 \\ 1.5 & 3.5 \end{pmatrix} \text{ נסמן} \quad (1.1)$$

$$p_C(x) = (x-2)(x-1)$$

(2.1)

$$V_1 = N \begin{pmatrix} -1.5 & 2.5 \\ -1.5 & -2.5 \end{pmatrix} = \text{span} \left\{ \begin{pmatrix} -5 \\ 3 \end{pmatrix} \right\}$$

$$V_2 = N \begin{pmatrix} 2.5 & 2.5 \\ -1.5 & -2.5 \end{pmatrix} = \text{span} \left\{ \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \end{pmatrix} \right\}$$

(3.1)

$$Q = \begin{pmatrix} -5 & 1 \\ 3 & -1 \end{pmatrix} \text{ קיבלנו לכסינה ובפרט משולשית, מסמנים}$$

נחזור ל-4

$$Q' = I_k \oplus Q = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -5 & 1 \\ 0 & 0 & 3 & -1 \end{pmatrix} \text{ (4) ניקח}$$

כעת

$$(Q^{-1}P^{-1})A(PQ)$$

הינה משולשית!

$$D = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 2 & -1 \\ 0 & 2 & 3 & 2 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 2 \end{pmatrix} \text{ המטריצה המשולשת היא } PQ = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ -2 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & -2 & -5 & 1 \\ 0 & 1 & 3 & -1 \end{pmatrix} \text{ המטריצה המשולשת הינה}$$

שילוש אוניטרי/אורתוגנלי

הגדרה

- יהי $T: V \rightarrow V$ אופרטור על ממ"פ, נאמר ש T ניתן לשילוש אוניטרי אם קיים בסיס אורתונורמלי B עבור V כך ש $[T]_B$ משולשית
- תהי $A \in \mathbb{F}^{n \times n}$ מטריצה ריבועית, נאמר A ניתנת לשילוש אוניטרי אם קיימת P אוניטרית כך ש $P^{-1}AP$ משולשית

משפט השילוש האוניטרי

- יהי T אופרטור לינארי על ממ"פ אז ניתן לשילוש אוניטרי $\iff p_T(x)$ מ"ל
- תהי A מטריצה ריבועית על ממ"פ אז ניתן לשילוש אוניטרי $\iff p_A(x)$ מ"ל

האלגוריתם

- (1) משלשים רגיל
- (2) מפעילים גראם שמידט על הבסיס או על עמודות P לקבלת בסיס אורתונורמלי או מטריצה אוניטרית

דוגמה

$$PQ = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ -2 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & -2 & -5 & 1 \\ 0 & 1 & 3 & -1 \end{pmatrix}, \text{ נישאר עם הדוגמה ממקודם,}$$
$$B = \left\{ \begin{pmatrix} 1 \\ -2 \\ 1 \\ 0 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ -2 \\ 1 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ -5 \\ 3 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \\ -1 \end{pmatrix} \right\} \text{ נפעיל גראם שמידט על}$$
$$B' = \left\{ \begin{pmatrix} \frac{\sqrt{6}}{6} \\ -\frac{\sqrt{6}}{3} \\ \frac{\sqrt{6}}{6} \\ 0 \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} \frac{\sqrt{210}}{3} \\ -\frac{\sqrt{210}}{105} \\ -\frac{11\sqrt{210}}{210} \\ \frac{\sqrt{210}}{35} \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} \frac{-4\sqrt{1365}}{195} \\ -\frac{17\sqrt{1365}}{1365} \\ -\frac{2\sqrt{1365}}{455} \\ \frac{16\sqrt{1365}}{1365} \end{pmatrix}, \begin{pmatrix} \frac{-\sqrt{39}}{6} \\ -\frac{2\sqrt{39}}{39} \\ -\frac{\sqrt{39}}{13} \\ -\frac{5\sqrt{39}}{39} \end{pmatrix} \right\} \text{ ונקבל}$$

מציבים במטריצה חדשה את העמודות, היא אוניטרית וסיימנו.

ז'רדון

ז'רדון מטריצות ריבועיות

$$J_k(\lambda) = \begin{pmatrix} \lambda & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \cdot & \cdot & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \cdot & \cdot & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \cdot & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \lambda \end{pmatrix}$$

הגדרה בלוק ז'רדון הוא בלוק מהצורה

משפט ז'רדון תהי $A \in \mathbb{F}^{n \times n}$ מטריצה ריבועית כך שהפולינום האופייני שלה מתפרק לגורמים לינאריים, אזי A דומה למטריצה אלכסונית בלוקים שכל בלוקיה הם בלוקי ז'רדון

$$A \sim \begin{pmatrix} J_{m_1}(\lambda_1) & \cdot & \cdot & \cdot & 0 \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ 0 & \cdot & \cdot & \cdot & J_{m_k}(\lambda_k) \end{pmatrix} = J_{m_1}(\lambda_1) \oplus \dots \oplus J_{m_k}(\lambda_k)$$

משפט ז'רדון הנילפוטנטי כאשר המטריצה נילפוטנטית (כלומר קיים k בעבורו $A^k = 0$) מתקיים

$$A \sim \begin{pmatrix} J_{m_1}(0) & \cdot & \cdot & \cdot & 0 \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ 0 & \cdot & \cdot & \cdot & J_{m_k}(0) \end{pmatrix}$$

הכללים לצורת ז'רדון

עבור λ ערך עצמי כלשהו

הריבוי האלגברי הוא סכום סדרי הבלוקים המתאימים ל λ

הריבוי הגיאומטרי הוא מספר הבלוקים המתאימים לערך העצמי λ

החזקה של $(x - \lambda)$ בפולינום המינימלי היא גודל הבלוק המקסימלי המתאים ל λ

דוגמה

למשל, תהי A המקיימת:

ע"ע/תכונה	ריבוי אלגברי	ריבוי גיאומטרי	חזקה בפולינום המינימלי
0	4	3	2
1	3	2	2
2	1	1	1

מסתכלים על הערך העצמי 0, ישנם 3 בלוקים שסכום סדרם הוא 4 והמקסימלי מביניהם בגודל 2. אזי חייב להתקיים שהשניים האחרים מגודל 1

$$J(A) = J_2(0) \oplus J_1(0) \oplus J_1(0) \oplus \dots$$

מסתכלים על הערך העצמי 1, ישנם 2 בלוקים שסכום סדרם הוא 3 והגודל מביניהם בגודל 2, לכן

$$J(A) = J_2(0) \oplus J_1(0) \oplus J_1(0) \oplus J_2(1) \oplus J_1(1)$$

והערך העצמי 2, הוא בלוק אחד ויחיד מגודל 1

$$J(A) = J_2(0) \oplus J_1(0) \oplus J_1(0) \oplus J_2(1) \oplus J_1(1) \oplus J_1(2)$$